

50 év a BME Szakorvosi Rendelőintézetében

1925-ben szervezték meg egyetemünkön az Egészségvizsgáló Intézetet. Ez önmagában is igen nagy fontosságú kezdeményezés volt, de jelentőségét nagymértékben növelte, hogy részben a testedzésre való alkalmasság vizsgálata, részben pedig prevenció céljából 1926-ban kötelezővé tették a hallgatók teljes körű egészségügyi vizsgálatát. A központi épület északi szárnyának magasföldszintjén elhelyezett rendelőt az ifjúság már a kezdet kezdetén nagy számban vette igénybe, hol tanácsadás, hol gyógykezelés céljából. Így az eredetileg csak bőr- és nemibetegeknek szánt rendeléseket rövidesen egyéb szakrendelésekkel kellett kibővíteni.

Családi körülményeim miatt – az öt gyermekemből akkorra a negyedik már éppen megszületett – Tamás fiam születése után az éjjeli ügyeket nem tudtam tovább vállalni, így 1959. márciusától a XI. ker. Tanács VB Üzemi Szakorvosi Rendelőintézetének a Műegyetemre kihelyezett részlegében (akkor így hívták a BME Szakorvosi Rendelőintézetét) kezdtem dolgozni napi 3 órát. Kutató munkámat ekkor is tovább folytattam. Az Egyesült Gyógyszer és Tápszergyár másodállású orvosaként az Országos Onkológiai Intézetben végeztem tudományos kutatómunkát, később a BME Rendelő Intézetében berendezett molekuláris biológiai laboratóriumban végeztem kísérleteket. Elsősorban daganat és kromoszóma vizsgálatokkal, preventioval (betegség megelőzés) foglalkoztam.

60 tudományos dolgozatom jelent meg. Ötven alkalommal tartottam előadást a világ különböző városaiban, több ízben külföldi szervezetek meghívására. Tagja vagyok az Iskolai és Egyetemi Egészségügyi és Gyógyászati Nemzetközi Uniónak (European Union for School and University Health and Medicine).

A rendelőintézetben eltöltött 9 év után, 1968. november 1-től lettem a BME Üzemi Szakorvosi Rendelő Intézetének vezető főorvosa. A vezető főorvosi kinevezésemet követően bevezettem az első és ötödéves egyetemi hallgatók széleskörű szűrővizsgálatát. A számítógépes adatfeldolgozás segítségével (hála Dr. Havas Ivánnak) a hallgatók egészségi állapotának felmérését követően a négy év alatt bekövetkezett változásokat regisztráltuk. Ennek eredményeképpen értékes következtetéseket vonhattam le a gyakorlati orvosi munkára, amelyeket itthon és külföldön tudományos konferenciák és előadások, illetve publikációk keretében ismertethettem.

1976 óta vettem részt a BME Tanárképző és Pedagógiai Intézete oktató és nevelő munkájában is. Az Intézet Igazgatójának felkérésére az „Iskola és munkaegészségtan” c. tantárgyat adtam elő és tartottam a gyakorlati foglalkozásokat is, valamint e tárgyból vizsgáztattam is a hallgatókat. A tantárgyat évekig a nappali tagozatos műszaki tanár-hallgatóknak is előadtam és tanítottam a fakultatív mérnök-tanár szakosoknak az V. évfolyamon.

A Tanárképző és Pedagógiai Intézet felkérésére ISKOLA ÉS MUNKAEGÉSZSÉGTAN címmel 1980-ban tankönyvet írtam.

1975-ben, szerkesztésemben megjelent a BME intézetének jubileumi évkönyve (1925-1975). A hallgatókkal való közvetlen kapcsolat, a kollégiumban tartott orvosi előadások és a szűrővizsgálatok tapasztalatai azt mutatták, hogy szükséges számukra egy olyan könyv megjelentetése, amely megfelelő felvilágosítással szolgál az egészséges életmódról és választ ad azokra a kérdésekre, amelyek a hallgatóinkat foglalkoztatják. Ezért 1976-ban,

szerkesztésében megjelent az IFJÚSÁGUNKÉRT című könyv, amelyet attól kezdve többször kiadott az egyetem. Mindkét könyvben cikkeim jelentek meg.

1985. február 11-én Szakorvosi Rendelőintézetünk 60. évfordulóján tudományos ülészakot rendeztünk.

1985-ben az EUSUHM kongresszus július 9-től 15-ig tartott Budapesten, amelyen az egyetem vezetése részéről Dr. Ginsztler János professzor, akadémikus tartott előadást a Budapesti Műszaki Egyetem hallgatóinak és dolgozóinak egészségi állapotáról.

1986. április 9-10-én a Fodor József Iskola-egészségügyi társaság két napos továbbképző konferenciáját szerveztem meg a BME-en a felsőoktatási intézmények hallgatóinak egészségvédelme érdekében, amely könyv formájában is megjelent.

1969-ben, vezetői kinevezésemtől 11 szakorvos működött a rendelőben összesen napi 59 óraszámban. Az orvosok egy része nem volt szakorvos, emellett a műszeres ellátottság nagyon elmaradott, hiányos volt. Törekvésem arra irányult, hogy korszerűen fejlesszem a rendelőintézetet, egyrészt az orvosi és asszisztensi óraszámok emelésével, megfelelően szakképzett, fiatalabb orvosgárda kialakításával. Ez alatt az évek alatt nagyon törekedtem a műszeres fejlesztésre. Az egyetem és az egészségügyi szervek támogatása révén 7 év alatt négymillió Ft értékű felszereléssel korszerűsödött az intézet. Csak ilyen módon láttam biztosíthatónak a magasabb szintű elláthatóságot mind a gyógyítás, mind a megelőzés tekintetében.

Az Egyetemi Tanács ülésén, 1969. április 28-án beszámoltam a BME hallgatóinak, oktatóinak és dolgozóinak egészségügyi helyzetéről. Előterjesztésem alapján az Egyetemi Tanácsülés határozatban kimondta, hogy az egyetem költségvetésében minden évben szerepelniük kell a Rendelőintézet fejlesztésére vonatkozó tételeknek, mégpedig a költségvetésen kívüli szociális alap terhére. Az Egyetem támogatása addig esetleges volt, nem tartozott szervesen a költségvetésbe. Az Egyetemi Tanácsot akkor és azóta is az vezette döntésében, hogy az egészségügyi ellátás színvonalának emeléséhez biztosítani kell az anyagi feltételeket. Így vált lehetővé a gyógyító munkához szükséges korszerű diagnosztikai módszerek bevezetése mellett az orvosi felszerelés korszerűsítése, központi sterilizáló kialakítása, gasztrofiberoscopos ráksűrő-vizsgálatok bevezetése és sejtmorphológiai laboratórium működtetése.

1969 októberében szakorvosi rendelőintézetünket a XI. ker. Tanács Egészségügyi Osztályának közvetlen intézményeként önállósították. Az elmúlt évek távlatában megállapítható, hogy mint önálló intézetnek sokkal nagyobb lehetősége nyílt a fejlődésre és korszerűsítésre, lényeges fejlesztéseket sikerült megvalósítani. A gyógyítás minőségét javította az EKG szakrendelés bevezetése. Ezen kívül bővült a belgyógyászati, fogászati valamint a szemészeti szakrendelések óraszámja. Míg korábban fogpótlást csak a kerületi rendelőintézet biztosított, 1968. őszétől ez a mi intézetünkben is megvalósult. A pozitív változások között kell megemlítenem, hogy 1972-től megindítottuk a családtervezési tanácsadást, amely gyorsan fejlődött és népszerűvé vált.

A rendelőintézetnek nyomasztó helységproblémái voltak, amelyek károsan hatottak a gyógyító munkára. 1971-ben Dr. Perényi Imre rektor 54 m²-nyi területet utalt ki intézetünknek, beleértve a folyosóból kialakított új helyiségeket is. Így létrejöhett a laboratórium korszerűsítése, a központi sterilizáló, mosogató, öltöző és zuhanyozó kialakítása

az asszisztencia számára. 1974-ben ismét bővült az intézet alapterülete 53 m²-rel. Ezt az új fogászati egység és az ernyőfényképszűrő állomás kialakítása tette szükségessé.

További terveink a megelőzés továbbfejlesztése, az első- és ötödéves hallgatók többirányú szakorvosi vizsgálaton való részvétele szerepelt, amely azonban nem csak szűrővizsgálat jellegű volt, hanem az egyetemi évek alatt bekövetkező változásokat is figyelemmel kísérte és elemezte. Továbbá a BME hallgatói morbiditási viszonyainak és testi fejlesztésével, akcelerációs problémákkal kapcsolatos anthropometriai vizsgálatok korszerű Harpenden műszerekkel történő kutatása is tevékenységünk között szerepelt (köszönet Dr. Gyenis Gyulának). Az oktatók és a dolgozók 3 évenkénti részletes szakorvosi szűrővizsgálata, a gyógyító munkához szükséges korszerű diagnosztikai módszerek bevezetéséhez megfelelő, modern eszközök folyamatos beszerzése, a poliklinikai egység továbbfejlesztése szerepelt feladataink között. A jobb betegellátás, valamint a hallgatók egészségének és munkaképességének növelése érdekében a következő intézkedéseket vezettük be:

- a) kötelező testnevelés határfokának javítása,
- b) családtervezési tanácsadás folytatása,
- c) korszerű és egészséges táplálkozásra nevelés,
- d) a kollégiumban lakók egészségügyi kulturáltságának emelése,
- e) segítségnyújtás az ifjúságnak abban, hogy szabadidejét aktív pihenésre használja fel, egészsége érdekében megfelelően.

Az egészségügyi szűrővizsgálatok célja általában kettős:

- részben a betegek „kiszűrése”, majd gyógyítása,
- részben pedig a még nem kóros, de már azt jelző elváltozások kiderítése és így a későbbi, súlyosabb folyamatok megelőzése.

A preventio lényege a szűrővizsgálatok rendszerének fenntartása és kiszélesítése.

Egyetemünkön az első- és az ötödéves hallgatókra nézve kötelezően, majd az ezt követő években az oktató és nem oktató dolgozókra nézve fakultative végeztünk sokirányú (bel-, nő-, bőr-, orr-fül-gége-, ideggyógyászat, urológia, szemészet, sebészet, fogászat, tüdő-, rák-) szűrővizsgálatokat.

A longitudinális vizsgálatok jelentősége abban áll, hogy a szomatikus és a fiziológiás jelek változásait csak ugyanazon populáció hosszabb időközön át történő rendszeres vizsgálatával lehet kimutatni. Célunk az volt, hogy a hallgatóknál az egyetemi évek alatt bekövetkező változások kiderítésével a károsító tényezők kiküszöbölését elősegíthessük. Ezt az első- és az ötödévesek vizsgálata alapján végeztük, de célszerű lenne korszerű anthropometriai műszerekkel féléves intervallumban történő vizsgálatokkal a hallgatók egészségi állapotának 5 év alatt bekövetkezett változását végigkísérni. Ezzel az lehetne a célunk, hogy a 18-26 éves ifjúság testi fejlődéséről nyerjünk adatokat.

Az indítékot ehhez azok a vizsgálatok adják, amelyek a magyar ifjúság testi fejlődésében az utóbbi időben bekövetkezett negatív tendenciákat tükrözik. Ez a jelenség elsősorban abban mutatkozik meg, hogy amíg az ifjak testmagasság átlaga állandóan nő, - vagyis egyre magasabbak lesznek a fiatalok -, addig ezt a testsúlyuk, valamint a szélességi és kerületi méreteik nem követik. Így testi fejlődésük aszinkron. Például az 1966-ban egyetemre és főiskolára felvételizők között a fiúk 48,5 %-a és a lányok 58,8 %-a tartozott a gyengébb testi fejlettséget jelentő alkati csoportba, mégpedig elsősorban a magas termetűek közül.

Az előzőek alapján úgy érzem, hogy a hallgatók testi-lelki egészsége meghatározó lehet a nemzetgazdaság fejlődésében. Ezt a jelenlegi kormány intézkedései alátámasztják a heti 5 óra testnevelés bevezetésével, és ezt a törekvést erősítheti a hallgatói szűrővizsgálatok ismételt elindítása, valamint a sportpolitika előtérbe helyezése. Annál is inkább, mert a BME vezetősége a világon elsőként gondolt az egyetemi hallgatók egészségi állapotára és ezt 85 éven keresztül meg is valósította. Szomorú, hogy megszűnt a hallgatók szűrővizsgálata (lásd jubileumi évkönyv 73-77 o.)

Ezért merült fel bennem az a lehetőség, hogy vállalnám az egyetemen az első és ötödévesek szűrését ingyenesen, önkéntes jelentkezés alapján, belgyógyászatilag. Amennyiben elváltozást vagy bármilyen betegséget találok - mint vállalkozó orvosnak - jogom van a megfelelő helyre irányítani a hallgatót további vizsgálatokra. Az ötödéveseket már akár a 2012-13-as tanév második felében, az elsőéveseket a 2013-14-es tanévben.

50 év egy ember életében, szolgálatában, munkásságában igen számottevő idő, legtöbbször ennyi munkában töltött esztendő után már a pihenés évei következnek. Egy intézmény életében azonban más a helyzet. Itt az évek, évtizedek más megvilágításban szerepelnek. Az évfordulón más érzelmekkel állunk meg és a kérdések, amelyek felvetődnek bennünk, szintén mások. Szükség volt-e az intézményre, beváltotta-e az alapításkor hozzáfűzött igényeket és reményeket? Az elmúlt évtizedek tanulsága szerint igenlő választ adhatunk. Az orvosi ellátás színvonalának állandó emelése, az egyetem higiéniájának fejlesztése, a hallgatók, oktatók és dolgozók szűrővizsgálata az egészségügyi kultúra fejlesztését mutatja. Ez természetesen csak képzett orvos és nővérgárda együttes munkájával lehetséges.

Paracelsus, a reneszánsz legnagyobb orvos alakja mondta: „Az orvos abban különbözik a többi embertől, hogy amíg azoknak csak önmagukkal kell törődniük, addig az orvos nemcsak saját magáról, hanem másokról is gondoskodik.” Mindezek alapján vallom: „Adassék nékem annyi lelkierő, hogy mindazt elfogadjam, amin változtatni nem tudok és bátorság ahhoz, hogy mindazt megváltoztassam, amire képes vagyok és bölcsesség ahhoz, hogy el ne tévedjek közöttük.” (Friedrich Oetinger, 1702-1782)

Dr. Till Gabriella belgyógyász főorvos
A BME Szakorvosi Rendelőintézet volt igazgatója

(1927. július 5-én születtem Pécsen. Édesapám kereskedelmi osztályvezető, édesanyám háztartásbeli volt. 1945-ben érettségiztem. 1951-ben szereztem orvosdoktori diplomát. 1956 februárjában szereztem belgyógyászati képesítést. Férjem kórházi osztályvezető főorvos volt, öt gyermekünk született. Tizenhárom unokám van.

A diploma megszerzése után először az Orvostudományi Egyetem Belklinikáján kezdtem el dolgozni Haynal Imre akadémikus professzor mellett előbb gyakornokként, később, mint kinevezett tanársegéd. A tudományos munkába Haynal Imre professzor vezetett be és vele haláláig tartottam a kapcsolatot. Nagyon sokat tanultam tőle. Igazi humanista és polihistor volt. Az orvosi foglalkozás nem munka, hanem hivatás, emberszeretet – tanultam tőle többek között. Máiig hálával emlékszem kiemelkedő személyiségére.

A BME Szakorvosi Rendelőintézetében 52 éven keresztül dolgoztam 1959-től kezdve nyugdíjazásomon túl, egészen 2011-ig.)